

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Nasjonale forventninger til kommunal planlegging

- by- og tettstedsutvikling***
- verdiskaping og næringsutvikling***

*Knut Grønntun, Miljøverndepartementet
Fagseminar plan- og byggesak, Oslo
5. november 2012*

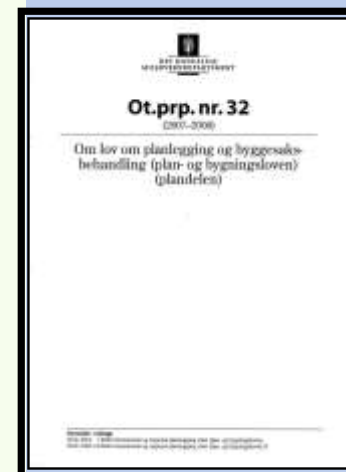
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

vedtatt ved kongelig resolusjon 24. juni 2011

Bakgrunn for arbeidet - Ot.prp. 32

- Dokumentet skal gi bedre samhandling mellom nivåene, og bedre relevans, måloppnåelse og myndighetssamordning i planleggingen.
- Dokumentet skal rette seg inn mot hvilke samfunnsmessige oppgaver det er viktig å fokusere på den neste perioden for å bidra til gjennomføringen av nasjonal politikk.
- Slike nasjonale føringer skal legges til grunn for, eller innpasses i planleggingen i regionene og kommunene og gi et sammenhengende plansystem .
- Planmyndigheter på sentralt, regionalt og lokalt nivå skal foreta en gjennomgang av planpolitiske mål og planstrategier hvert fjerde år.
- Formen på de nasjonale forventningene kan utvikles over tid.

Formål

Fra kongelig resolusjon:

- De nasjonale forventningene **peker på oppgaver og interesser som regjeringen mener det er viktig at fylkene og kommunene tar opp i sin planlegging** etter plan- og bygningsloven i den kommende perioden for å bidra til gjennomføring av nasjonal politikk.
- En klargjøring av regjeringens forventninger er ment å bidra til at planleggingen blir målrettet og ikke mer omfattende enn nødvendig

Nivå	Retningsgivende	Midlertidig båndlegging	Bindende arealplaner
Nasjonalt	<p>Nasjonale forventninger Pbl § 6-1</p> <p>Statlige planretningslinjer Pbl § 6-2</p> <p>Sentral godkjenning av regional planstrategi Pbl § 7-2 andre ledd</p>	Statlige planbestemmelser Pbl § 6-3	Statlig arealplan Pbl § 6-4
Regionalt	<p>Regional planstrategi Pbl § 7-1</p> <p>Regional plan Pbl Kap 8</p>	Regional planbestemmelse Pbl § 8-5	
Lokalt	<p>Interkommunalt plansamarbeid Pbl Kap 9</p> <p>Kommunal planstrategi Pbl § 10-1</p> <p>Kommuneplanens samfunnsdel Pbl Kap 11 jf. § 11-2</p>	(inngår i bindende planer)	<p>Kommuneplanens arealdel Pbl Kap 11 jf. § 11-5</p> <p>Reguleringsplan Pbl Kap 12</p>

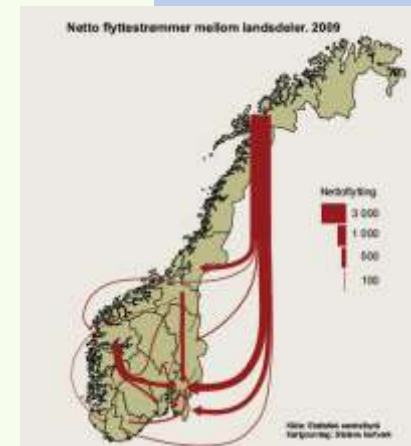
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

- i medhold av § 6-1 i plan- og bygningsloven

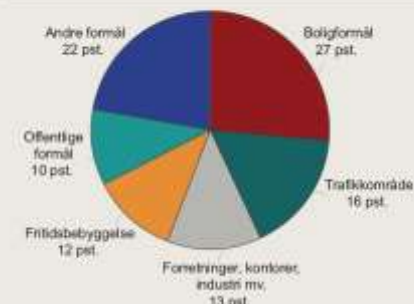
Nasjonale forventningers rolle i plansystemet	4
Viktige utviklingstrekk	3
Klima og energi	10
By- og tettstedsutvikling.....	13
Samferdsel og infrastruktur	16
Verdiskaping og næringsutvikling	20
Natur, kulturmiljø og landskap	23
Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø	27

Viktige utviklingstrekk og utfordringer

- Vi blir stadig flere, flere av oss er eldre og flere er innvandrere.
- Sentraliseringen fortsetter, både på nasjonalt og regionalt nivå
- Sysselsettingen øker mest i kunnskapsbaserte næringer
- Klimagassutslippene øker
- Trafikkveksten fortsetter, også med bil
- Urørt natur forsvinner, arter og naturtyper trues av utbygging, og strandsonen og dyrka mark bygges ned

Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord, etter formål, 2009. Prosent

By- og tettstedsutvikling

- Nesten 80 prosent av landets innbyggere bor i byer og tettsteder, hvor gjennomsnittlig innbyggertetthet er mer enn 1600 innb/km².
- Utviklingen av byene og tettstedene har stor betydning for en rekke viktige velferds-, areal- og miljøfaktorer, og som grunnlag for næringsutvikling.
- Positiv utvikling i mange norske byer og tettsteder. Likevel mange steder med lite eller dårlig planlagt sentrumsutbygging
  - Lange avstander mellom tjenestetilbud
  - Lav arealutnyttelse – store gråarealer
  - Dårlige forutsetninger for gang-, sykkel- og kollektivtransport
- For mye handel er lokalisert – og planlegges fortsatt – utenfor sentrum
- Fortsatt for få gode friområder og manglende sammenheng i grønnstrukturen

Forventninger til kommunene:

- bidra til å forhindre byspredning
- vektlegge fortetting og transformasjon i sentrum og rundt kollektivknutepunkter
- legge til rette for miljøvennlig transport
- følge opp rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre og regionale planer for handel
- ta vare på og videreutvikle en sammenhengende grønnstruktur, samt sikre atkomst
- klimatilpasning i by- og tettstedsplanleggingen
- ta hensyn til kulturmiljø, estetikk, tilgjengelighet og universell utforming

Verdiskaping og næringsutvikling

- Sysselsettingen i privat og offentlig tjenesteyting utgjør nå nesten ca 80 prosent av samlet sysselsetting.
- Nærhet til markeder, kompetansemiljøer og tilgang til kvalifisert arbeidskraft gjør at byene får en stadig viktigere rolle i næringsutvikling og verdiskaping
- Attraktive byer og tettsteder tiltrekker seg både bedrifter og den beste arbeidskraften.
- Aktiv tilrettelegging av egnede arealer gjennom god planlegging skaper forutsigbarhet for næringsetableringer
- Et godt fysisk miljø er en viktig rammebetingelse for produksjon i alle deler av næringslivet.
- De naturgitte og kulturelle ressursene kan i større grad utnyttes som grunnlag for sysselsetting, verdiskaping og velferd.

Forventninger til kommunene:

- Planlegge for bedrifters og næringers behov for egnede arealer, samtidig som arealbruken avklares mot andre bruks- og verneinteresser
- Ta hensyn til næringslivets transportbehov og bidra til riktig lokalisering av transportskapende virksomhet
- Planlegge på tvers av kommune- og sektorgrenser for å styrke grunnlaget for verdiskaping og næringsutvikling
- Fokus på arealkrevende næringer som må vurderes i et regionalt perspektiv (reindrift, reiseliv, akvakultur mv)
- Bærekraftig utnyttelse av naturressursene og fokus på naturen som leverandør av økosystemtjenester

Framtidens byer

- Et samarbeid mellom staten og 13 største byene i Norge om å redusere klimagassutslippene – og gjøre byene bedre å bo i.
- Næringslivet er også med gjennom; NHO, Virke; Sparebankforeningen mfl.
- Samarbeidsområdene
  - Areal og transport
  - Energi i bygg
  - Forbruk og avfall
  - Klimatilpasning
  - Bedre bymiljø og fellessatsinger

Stedsutvikling

- Viktig innsatsområde for Miljøverndepartementet siden begynnelsen av 1990-tallet
  - “Miljøvennlige og attraktive tettsteder i distriktene” (2001-2005)
  - “Livskraftige kommuner – kommunenettverk for miljøsamfunnsutvikling” (2006-2010)
- Natur- og kulturverdier som grunnlag for verdiskaping i stedsutvikling
  - Verdiskapingsprogrammer for hhv kultur- og naturarven
  - Nasjonalparklandsbyer
  - Regionale villreinplaner
- Forum for stedsutvikling
  - Arrangerer nasjonale og regionale konferanser og fagsamlinger
  - www.stedsutvikling.no

NYE LØSNINGER: Kommunene må begynne å tenke nytt hvis de skal klare å håndtere den store befolkningsveksten på en god måte.

mener miljøvernminister Bård Vegar Solhjell.

Norge boligplan

HØYE BLOKKER: Det må bygges tettere og høyere, og kvaliteten på de nye boligene må være god.

TOG OG SYKKEL: En moderne, kollektivbasert infrastruktur med et tilhørende, sammenhengende sykkelnett må på plass. Utbyggingen av Interchy-trianglet er et eksempel på hva som hurtig bør realiseres.

GRØNTOMRÅDER: De grønne lungene i byområdene må bevares og utvikles.

TILBUD: De urbane verdiene må anerkjennes. Gode, moderne tilbud som er vanlige i Oslo sentrum, må også på plass i mindre byer og tettsteder, slik at det blir mer attraktivt å bo der.

ÉN BY: Oslo må i fremtida framstå som én by. Forskjellene mellom øst og vest, både i levekår, inntekt og utdanningsnivå, må bygges ned.

Dagsavisen mandag.

Vil bygge tettere og høyere

BOLIGKRISEN: Norge trenger en bypolitikk tilsvarende distriktpolitikken vi allerede har, sier miljøvernminister Bård Vegar Solhjell. Han mener det bør bli mindre vanlig å bo i enebolig.

■ TOR SANDBERG
■ ARNE OVE BERGO (foto)

Miljøvernministeren vil ha:
■ Tettere byer
■ Høyere blokker

boligprosjekter i naturområder eller der hvor det ikke er lagt til rette for noe kollektivtilbud. De som sier at vi må bygge tettere og høyere, har rett, fastslår statsråden.

MAPENISJERDE SVENE

den raskest voksende regionen i Vest-Europa, og også de andre store norske byene vokser hurtig. Uten en klar bypolitikk vil vi få problemer, sier Solhjell til Dagsavisen.

Allerede kan det synes som om veksten er ute av kontroll i flere byer, ikke minst i Oslo. Skrikende mangel på boliger, stadig mer trafikkkaos og til dels elendig luftkvalitet er bare noen av faresignalene. Men Solhjell tror det er mulig å snu utviklingen.

– Hvis vi får til en god vekst, har vi en utrolig mulighet til å modernisere byområdene

kollektivknutepunktene.

– Mitt råd til kommuner og utbyggere er: Tenk kollektiv! Flere og flere vil bo nærmere tilbudene i sentrum av byene, og da må det sørges for at boligtilbudet blir stort nok i disse områdene, sier Solhjell.

Den pågående utbyggingen av Økernområdet i Oslo er et eksempel på hvordan ting bør gjøres, mener han.

– Men også andre steder i Oslo, som i Groruddalen, bør det skje en fortetting, slik at vi får flere nye sentrumsområder, sier Solhjell.

VIKTIG FOR KLIMAET

Boligbygging på denne måten er også et veidig

BOLIG-NORGE

- 90 prosent av befolkningsveksten i fjor skjedde i tettstedene.
- Befolkningsveksten var størst i Oslo og Akershus.
- Det er nær 1,5 millioner boligbygg i Norge.
- 77 prosent av dem, godt og vel 1,1 millioner, er eneboliger.
- De siste ti årene har boligbyggingen endret seg. Antallet eneboliger har økt med bare 4,5 prosent, mens antallet

Siste plannytt – mange aktuelle temaer

- Folkehelse i planleggingen
- Kriminalitetsforebygging
- Forurenset grunn
- Trafikkstøy
- Veileder: luftkvalitet
- Radon
- Statens bymiljøpris 2012
- Uterom og folkehelse
- stedsutvikling.no
- Veileder: utendørsbelysning
- Universell utforming

På www.planlegging.no finnes

- nasjonale forventninger
- veileder om kommunal planstrategi
- veileder om arealplaner
- veileder om reguleringsplanlegging

Takk for oppmerksomheten!

